

20091623451

ДИРЕКЦИЈА ЗА РАДИЈАЦИОНА СИГУРНОСТ

Врз основа на член 26-д, став 1, точка 21 од Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 48/02 и 135/07), директорот на Дирекцијата за радијациона сигурност донесе

ПРАВИЛНИК ЗА КАТЕГОРИЗАЦИЈА НА РАДИЈАЦИОНИ И НУКЛЕАРНИ ЗАКАНИ

Член 1

Со овој правилник се пропишува категоризацијата на радијациони и нуклеарни закани.

Член 2

Одделни изрази употребени во овој правилник го имаат следново значење:

Радијациони закани се радиолошки и нуклеарни закани.

Место на настан е географска област околу постројка или објект каде се врши дејност со извори на јонизирачко зрачење или нуклеарен материјал или околу извор кај кои во рамките на самиот процес на управување со постројката или дејноста може директно да настане радијационен вонреден настан. Место на настан е типично областа во рамките на безбедносниот периметар или на друг начин назначена територија (контролираната зона или кордонот назначен околу местото на настанот).

Класа на радијационен вонреден настан е севкупност од услови кои бараат сличен итен одговор на вонредниот настан и се користи во комуникацијата меѓу државните органи и институциите кои учествуваат во одговорот на вонреден настан.

Подготовка за радијационен вонреден настан е способност за превземање на акции кои ефективно ги намалуваат последиците од вонредниот настан по здравјето на луѓето и сигурноста, квалитетот на живеење, имотот и животната средина.

Одговор на радијационен вонреден настан е спроведување на акции со цел намалување на последиците од вонредниот настан по здравјето на луѓето и сигурноста, квалитетот на живеење, имотот и животната средина, при што обезбедува и основа за враќање на нормални социо-економски активности.

Тешки детерминистички ефекти се детерминистички ефекти кои се фатални или претставуваат закана по животот на поединецот или резултираат во трајна повреда која го намалува квалитетот на живеење на поединецот.

Член 3

Категоризацијата на радијациони закани обезбедува основа за воспоставување на соодветни системи за подготовка за радијационен вонреден настан и планирање на одговорот на радијационен вонреден настан.

Член 4

Со цел оптимизација на акциите и мерките за намалување и елиминирање на последиците од радијационен вонреден настан, постројките, објектите каде се врши дејност со извори на јонизирачко зрачење или нуклеарен материјал, како и дејностите со тие извори односно тој нуклеарен материјал се категоризираат во следниве категории:

1. Категорија 1 на радијациони закани - Постројки кај кои настаните на местото на настанот, вклучувајќи ги и тие чија веројатност за појавување е многу мала, може да доведат до појава на тешки детерминистички ефекти кај поединци надвор од местото на настанот;

2. Категорија 2 на радијациони закани – Постројки односно објекти каде се врши дејност со извори на јонизирачко зрачење или нуклеарен материјал кај кои настаните на местото на настан може да доведат до дози кај поединци надвор од местото на настанот кои бараат превземање на итни акции за заштита во согласност со прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

3. Категорија 3 на радијациони закани – Објекти каде се врши дејност со извори на јонизирачко зрачење или нуклеарен материјал кај кои настаните на местото на настан може да доведат до дози кај поединци од местото на настанот или до контаминација на местото на настанот кои бараат превземање на итни акции за заштита на местото на настанот во согласност со прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

4. Категорија 4 на радијациони закани – Дејности со извори на јонизирачко зрачење или нуклеарен материјал кај кои може да се појави радијационен вонреден настан кој бара превземање на итни акции за заштита во согласност со прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност на некоја непредвидлива локација. Во категоријата 4 на радијациони закани влегуваат не само дејностите овластени согласно прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност туку и неовластени дејности врзани со опасен извор на јонизирачко зрачење;

5. Категорија 5 на радијациони закани – Дејности во кои нормално не се користат извори на јонизирачко зрачење, но чии производи за кои постои значителна веројатност да бидат контаминирани како последица на настани врзани со постројки односно дејности од категорија 1, 2, 3 или 4 на радијациони закани во Република Македонија или надвор од неа, до нивоа кои веднаш наложуваат рестрикции над нив согласно прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

Член 5

Постројките и објектите каде се врши дејност со извори на јонизирачко зрачење или нуклеарен материјал односно дејностите со извори на јонизирачко зрачење или нуклеарен материјал кои влегуваат во категориите на радијациони закани од член 4 на овој правилник се:

1) во Категорија 1 на радијациони закани:

- нуклеарни реактори со термална моќност поголема од 100 MW;
- објекти со истрошено гориво чија вкупна активност на цезиум-137 е поголема од 0,1 EBq (што одговара на инвентар во јадрото на реактор со термална моќност од 3000 MW);
- нуклеарни постројки и објекти каде се вршат дејности со радиоактивни извори од категорија 1 на радиоактивни извори согласно прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност, кои содржат радионуклиди во количина доволна да доведе до појава на тешки детерминистички ефекти надвор од местото на настан доколку се распрснати во животната средина;

2) во Категорија 2 на радијациони закани:

- нуклеарен реактор со термална моќност поголема од 2 MW и помала или еднаква на 100 MW;
- објекти со истрошено гориво кои содржат истрошено гориво кое бара активно ладење;
- објекти кај кои постои веројатност за неконтролиран критичен режим на работа во радиус од 500м од границите на местото на настанот;
- објекти со радиоактивни извори од категорија 2 на радиоактивни извори согласно прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност, кои содржат радионуклиди во количина доволна да биде потребно превземање на заштитни мерки надвор од местото на настанот доколку се распрснати во животната средина;

3) во Категорија 3 на радијациони закани:

- нуклеарен реактор со термална моќност помала или еднаква на 2 MW;
- објекти кај кои постои веројатност за надворешна изложеност на јонизирачко зрачење, при губење на заштитата, со брзина на доза поголема од 100 mGy/h на оддалеченост од 1 m од изворот;
- објекти кај кои постои веројатност за неконтролиран критичен режим на работа на растојание поголемо од 500 m од границите на заштитната зона;
- објекти со радиоактивни извори од категорија 3 и 4 на радиоактивни извори согласно прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност, кои содржат радионуклиди во количина доволна да биде потребно превземање на заштитни мерки на местото на настанот доколку се распрснати во животната средина;

4) во Категорија 4 на радијациони закани:

- мобилни извори за кои постои веројатност од надворешна изложеност при губење на заштитата со брзина на доза поголема од 10 mGy/h на растојание од 1 m од изворот или опасните извори согласно со прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;
- сателити со опасни извори согласно со прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;
- транспорт на радиоактивен материјал во количина која може да е опасна доколку не е под контрола, како и
- објекти/локации кај кои постои значителна веројатност за појавување на опасен извор кој не е под контрола како:
  - а) објекти каде се постапува со стар отпаден метал,
  - б) граничните премини и
  - в) објекти со фиксни мерачи со опасни извори согласно со прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

Член 6

Радијационите вонредни настани во постројките и објектите каде се врши дејност со извори на јонизирачко зрачење или нуклеарен материјал, како и во дејностите со извори на јонизирачко зрачење или нуклеарен материјал, во зависност од можноста за контрола на процесите во текот на радијациониот вонреден настан и штетноста од неговите последици, за целите на одговор на радијациониот вонреден настан, се класифицираат во следниве класи:

1. „Општ радијационен вонреден настан“ за вонреден настан во постројки од категорија 1 или 2 на радијациони закани која вклучува реален или можен ризик од ослободување на радиоактивни супстанции или изложеност на зрачење кое бара превземање на итни акции за заштита надвор од местото на настан;
2. „Радијационен вонреден настан локализиран на местото на настан“ за вонреден настан во постројки од категорија 1 или 2 на радијациони закани кај кои значително е намалено нивото на заштита за поединци од местото на настанот и од непосредната околина на постројката;
3. „Радијационен вонреден настан локализиран во постројка односно објект“ за вонредни настани во постројки односно објекти од категорија 1, 2 или 3 на радијациони закани кај кои значително е намалено нивото на заштита на поединци од местото на настанот;
4. „Тревога“ за радијационен вонреден настан во постројки од категорија 1, 2 или 3 на радијациони закани кои вклучуваат несигурно или значително намалување на нивото на заштита за населението или поединци од местото на настан;

5. „Друг радијационен вонреден настан“ за вонреден настан кој вклучува извор на јонизирачко зрачење кој не е под контрола поради губење, кражба или недоволна контрола над опасен извор, вклучувајќи и враќање на сателит кој содржи таков извор.

Член 7

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01-1668/6
2 декември 2009 година
Скопје

Директор,
д-р **Румен Стаменов**, с.р.